

цілеспрямований, відповідальний, дисциплінований.

Висновки. За результатами емпіричного дослідження визначені особистісні детермінанти іміджу тренера з футболу за рейтингом значущості: організаційні якості і відношення до діяльності; комунікативні якості і ставлення до спортсмена; моральні якості; професіоналізм і рівень освіти; когнітивні; мотивація та стресостійкість; визнання і авторитет в спортивному середовищі; емоційні та вольові якості; зовнішня презентабельність; педагогічні та дидактичні здібності; фізична форма і психомоторного якості.

Організованість тренера має високу значущість для спортсменів всіх команд.

Організаційні якості та ставлення до діяльності в структурі іміджу тренера набувають різну значущість для спортсменів команд різного рівня.

Порівняння організаційних якостей в структурі іміджу тренера з футболу при роботі з командами різного рівня дозволило визначити найбільш вагомі: для U-17 це амбіційність (2,6667); для U-19 це висока зацікавленість в діяльності (2,875); для U-21 це прагнення перемоги (2,8571); для ФК вищої ліги «Шахтар» це вміння надихати (2,9565).

Наступні наукові дослідження іміджу тренера будуть стосуватись визначення особливостей структури професійного іміджу тренера в командах різного рівня як фактора успішності професійного становлення.

Література

1. Бушуева Т.Н. Формирование имиджа спортивного тренера как фактора результативности соревновательной деятельности / Т.Н. Бушуева, автореферат дисс. по специальности 13.00.04. – Челябинск, 2007.
2. Малиновський А.І. Соціально психологічні складові іміджу спортивного тренера як суб'єкта спортивної діяльності / А.І. Малиновський, Т.В. Петровська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. №4 (74), Київ, НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2016. – С.74-77.
3. Петровська Т.В. Структура функціонального іміджу успішного тренера з футболу/ Т.В. Петровська, А.І. Малиновський, // Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Л. Українки. Серія: Фізична культура і спорт. Випуск 22, Луцьк, Східноєвропейський національний університет ім. Л. Українки, 2016. – С.132-139.
4. Петровская Т.В. Индивидуально-психологические составляющие функционального имиджа тренера по футболу/ Т.В. Петровская, А.И. Малиновский // Наука в олимпийском спорте №2, 2017. – С.39-44.
5. Позднышев Е.В. Имидж спортсмена: публик рилейшнз в спорте. Научно-методическое издание. / Е.В. Позднышев. К.: ЧПП.2003. – 106 с.
6. Позднышев Е.В. Имидж футболиста и пути его создания. Научно-методическое издание / Е.В. Позднышев, В.И. Воронова - К.: ФУ. 2003 – 211 с.
7. Tajfel H. Differentiation social groups: Student the social psihoiogy of inter group relations. – L. 1978. – Academic Press. p. XV.
8. Body Image In Sport – An Update From Sports Coach UK. – Режим доступу: <http://www.sportscoachuk.org/node/252413> – назва з екрану.

Олійник М.О., Дорошенко Е.Ю.
Запорізький державний медичний університет

ДИНАМІКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КВАЛІФІКОВАНИХ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ (ЗА ПОКАЗНИКАМИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ В ПАРТІЯХ ГРИ)

В статті на матеріалах змагань на першість Запорізької області з волейболу проаналізовано динаміку результативності кваліфікованих волейболістів у партіях гри і розглянуто можливості використання цих показників для формування моделей результативності змагальної діяльності у волейболі. В роботі запропонована послідовність дій для аналізу результативності змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів у волейболі. Розглянуто варіанти розвитку гри в партіях з огляду на динаміку результативності кваліфікованих волейболістів і розвиток гри в партіях.

Ключові слова: волейбол, визначення, результативність, кваліфікація, формування, модель, змагання, діяльність.

Олейник М.А., Дорошенко Э.Ю. Динамика результативности соревновательной деятельности квалифицированных волейболистов (по показателям результативности в партиях). В статье, на материалах соревнований на первенство Запорожской области по волейболу проанализирована динамика результативности квалифицированных волейболистов в партиях игры и рассмотрены возможности использования этих показателей для формирования моделей результативности соревновательной деятельности в волейболе.

Ключевые слова: волейбол, определение, результативность, квалификация, формирование, модель, соревнования, деятельность.

Oliynyk M., Doroshenko E. Dynamics of the effectiveness of competitive activities of qualified volleyball players (in terms of performance in batches). In the article, on the materials of competitions on the championship of the Zaporizhzhya region on volleyball, the dynamics of the performance of qualified volleyball players in game parties is analyzed and the possibilities of using these indicators for forming of the models of the effectiveness of competitive activities in volleyball are considered. In the work of the proposed steps for the analysis of the effectiveness of competitive activities of qualified athletes in volleyball. The paper considers the options for development of the game in the parties, given the dynamics of the productivity of skilled volleyball players and the development of the game in batches. It is shown that when analyzing and interpreting the performance of qualified volleyball players in individual batches, the values of the ratio of the points scored at the beginning of the batch (up to 8 points), in the middle

of the batch (up to 16 points), at the end of the batch (25 points or more) to form models of competitive activity and to select appropriate means of correction. Determined that the total indicators of the effectiveness of skilled volleyball players regarding game development options in the parties indicate that the linear variants of development of the game in batches accounted for 60% of the cases (option 1 – 50% and option 5 – 10%) found that the formation of models that reproduce the dynamics of productivity of skilled volleyball players in lots of game accounts for 40% on the basis of six variants of development of game. Found that in the study of the dynamics of indicators of effectiveness of skilled volleyball players in the new game is defined as follows: option 1 the dynamics of productivity – 50%; option 3 – 20%; option 5 – 10%; option 7-10%; option 8-10%. It is established that the basis of the forming models of competitive activities taking into account the dynamics of the indicators of the effectiveness of skilled volleyball players appropriate to use variants of the development of the game. Thus, in 50% of cases, the team that won the advantage at the beginning of the party, the party of the fitters and the advantage received for victory in the party.

Key words: volleyball, definition, performance, qualification, formation, model, competition, activity.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Аналіз динаміки показників результативності в партіях у кваліфікованих волейболістів дозволяє отримати об'єктивні дані про перебіг спортивної боротьби під час змагальної діяльності.

В умовах значного підвищення рівня конкуренції на офіційних змаганнях національного та міжнародного рівнів цей чинник є одним з провідних у процесі формування моделей змагальної діяльності кваліфікованих волейболістів. Це свідчить про актуальність цієї проблеми і необхідності наукової розробки шляхів її вирішення.

Експериментальні дослідження проведено згідно з планом науково-дослідної роботи кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичного виховання і здоров'я Запорізького державного медичного університету Міністерства охорони здоров'я України за темою «Оптимізація фізичного стану студентів засобами фізичного виховання та спорту в умовах медичного вищого навчального закладу». Тематика дослідження відповідає Зведеному плану науково-дослідних робіт у сфері фізичної культури і спорту на 2016-2020 рр. Міністерства молоді та спорту України за темою «Теоретико-методичні основи програмування і моделювання підготовки спортсменів різної кваліфікації» (номер державної реєстрації 0116U005299).

Аналіз динаміки результативності кваліфікованих волейболістів достатньо рідко був у фокусі наукових розвідок, як вітчизняних, так і закордонних фахівців. Частково ці питання порушувались у дослідженнях А. Ковальчук, 2013; [3], І.В. Хавруняк, 2015; [5], А.В. Рибницький, О.І. Мілаєв, 2016; [4], в яких наголошено на особливостях тренувального процесу кваліфікованих волейболістів в умовах вищих навчальних закладів і підкреслено значущість показників результативності змагальної діяльності для формування відповідних програм тренувального процесу. Крім цього, в дослідженнях А. Вольчинський, А. Ковальчук, 2015; [2] і С.А. Абрамов, М.І. Кузьміна, 2013; [1] М. Śliwa, T. Sacewicz, 2016; [10] наголошено, що показники результативності в процесі змагальної діяльності мають тісний кореляційний зв'язок з показниками фізичної підготовленості кваліфікованих волейболістів.

В дослідженнях L. Alexandros, K. Panagiotis, K. Miltiades, 2012; [6], констатовано, що наявний вплив на показники результативності змагальної діяльності кваліфікованих волейболістів ігор на своєму майданчику. Відповідно, в іграх на майданчику суперників, як правило, результативність змагальної діяльності кваліфікованих волейболістів знижується. А. Patsiaouras, M. Chatzidimitriou, K. Charitonidis, A. Giota, D. Kokaridas, 2017; [7] констатують, що наявні гендерні розбіжності та характерні риси особистості кваліфікованих волейболістів (чоловіків і жінок) також мають особливості прояву в показниках результативності змагальної діяльності.

Визначенню специфічних особливостей аналізу змагальної діяльності у волейболі присвячені дослідження Raiola, F. Parisi, N. Salvatore, 2014; [8] і M. Silva, R. Marcelino, D. Lacerda, P.V. João, 2016; [9]. Наголошено, що саме аналіз змагальної діяльності кваліфікованих волейболістів є підґрунтям для створення моделей змагальної діяльності кваліфікованих волейболістів і відповідної корекції тренувального процесу.

Відаючи належне ґрунтовності та об'єктивності вищезазначеним дослідженням, констатуємо, що проблематика вивчення динаміки результативності кваліфікованих волейболістів у партіях гри не отримала остаточного вирішення, тому пропонуваній напрям дослідження є актуальним і своєчасним.

Мета дослідження – на основі аналізу показників результативності кваліфікованих волейболістів у партіях гри визначити раціональні методичні підходи до формування моделей змагальної діяльності.

Для вирішення мети використано відповідні **методи дослідження**: аналіз та узагальнення даних наукової літератури і мережі «Internet»; педагогічне спостереження; аналіз змагальної діяльності (на матеріалах ігор збірної команди Запорізького державного медичного університету в першості Запорізької області сезону 2016-2017 рр.; аналіз офіційних статистичних матеріалів; методи математичної статистики.

В експериментальних дослідженнях прийняли участь 15 волейболістів, які є членами збірної команди Запорізького державного медичного університету, серед яких – 2 кандидати в майстри спорту України, 10 спортсменів 1 розряду та 3 спортсмени 2 розряду. Динаміка результативності спортсменів у партіях розраховувалась без урахування чинників гри на «своєму» майданчику або майданчику «суперників».

Виклад основного матеріалу дослідження. Для аналізу результативності змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів у волейболі застосовується відповідна послідовність дій, а саме:

- аналіз ефективності виконання командних схем ведення гри: в атаці, в захисті;
- аналіз ефективності виконання групових взаємодій в атаці, в захисті;
- аналіз ефективності виконання індивідуальних дій в атаці, в захисті;
- аналіз ефективності виконання стандартних положень (подачі м'яча);
- хронологічний аналіз розвитку гри: 1-3 (4,5) партії – 25 очок (до 8 очок + до 16 очок + до 25 очок і далі);

- аналіз ефективності ігрових дій у різних зонах майданчика: зона захисту («1», «6», і «5» зони), зона атаки («2», «3», і «4» зони);
- аналіз ефективності гравця ампула «розігрувач»;
- аналіз ефективності спеціалізованого захисного гравця «ліберо»;
- аналіз вирішальних моментів гри.

В таблиці 1 представлено динаміку результативності кваліфікованих волейболістів, які є гравцями збірної команди Запорізького державного медичного університету, в офіційних іграх першості Запорізької області сезону 2016-2017 рр.

Аналіз динаміки показників результативності змагальної діяльності проведено в партіях ігор без урахування чинників «свого» або «чужого» майданчика та врахування перемоги або поразки в партії.

Таблиця 1

Динаміка командних показників результативності змагальної діяльності кваліфікованих волейболістів у партіях гри, n=15

Партії в іграх	Динаміка показників результативності команд, n ₁		
	до 8 очок	до 16 очок	до 25 очок
Перша	8:7	16:12	25:20
Друга	7:8	14:16	18:25
Третя	8:7	16:14	25:22
Четверта	8:7	16:12	25:20
п'ята	7:8	15:16	25:22
Шоста	8:7	16:14	25:20
Сьома	8:7	16:14	22:25
Восьма	8:7	15:16	22:25
дев'ята	7:8	15:16	25:22
Десята	8:7	16:10	25:18

Примітки: n – кількість волейболістів; n₁ – кількість набраних очок

Аналіз показників результативності кваліфікованих волейболістів у партіях гри, що представлені в таблиці 1, дозволяє констатувати наявність певних варіантів розвитку гри в партіях. Умовно, і це відповідає поглядам науковців і фахівців-практиків, розвиток гри в партіях поділяють на початок (до 8 очок); середину (до 16 очок) і закінчення (до 25 очок і більше). З огляду на динаміку результативності кваліфікованих волейболістів і розвиток гри в партіях наявні наступні варіанти розвитку гри в партіях:

- варіант 1: постійна перевага протягом розвитку гри в партії, виграв партії;
- варіант 2: перевага на початку партії, втрата переваги в середині партії, перевага в закінченні партії, виграв партії;
- варіант 3: втрата переваги на початку партії, втрата переваги в середині партії, перевага в закінченні партії, виграв партії;
- варіант 4: втрата переваги на початку партії, перевага в середині партії, перевага в закінченні партії, виграв партії;
- варіант 5: втрата переваги протягом розвитку гри в партії, програв партії;
- варіант 6: втрата переваги на початку партії, переваги в середині партії, втрата переваги в закінченні партії, програв партії;
- варіант 7: перевага на початку партії, перевага в середині партії, втрата переваги в закінченні партії, програв партії;
- варіант 8: перевага на початку партії, втрата переваги в середині партії, втрата переваги в закінченні партії, програв партії.

Результати проведених досліджень свідчать, що при вивченні динаміки показників результативності кваліфікованих волейболістів у партіях гри визначено наступне: варіант 1 динаміки результативності – 50%; варіант 3 – 20%; варіант 5 – 10%; варіант 7 – 10%; варіант 8 – 10%.

Виявлено, що в основі формування моделей змагальної діяльності з урахуванням динаміки показників результативності кваліфікованих волейболістів доречно використовувати вищезазначені варіанти розвитку гри. При цьому, в 50% випадків, команда, яка виборола перевагу на початку партії, втримувала перевагу протягом партії та одержувала перемогу в партії.

Висновки.

1. Аналіз показників результативності кваліфікованих волейболістів у партіях гри дозволив визначити раціональні методичні підходи до формування моделей змагальної діяльності на основі восьми варіантів розвитку гри в партіях.

2. Сумарні показники результативності кваліфікованих волейболістів стосовно варіантів розвитку гри у партіях свідчать, що на лінійні варіанти розвитку гри в партіях припадає 60% випадків (варіант 1 – 50% і варіант 5 – 10%). Таким чином, на формування моделей, які відтворюють динаміку результативності кваліфікованих волейболістів у партіях гри припадає 40% на засадах шести варіантах розвитку гри (варіанти 2, 3, 4 і 6, 7, 8).

Перспективи подальших розробок у даному напрямі ґрунтуються на поглибленому вивченні формування аналогічних моделей змагальної діяльності у висококваліфікованих волейболістів в умовах змагальної діяльності на офіційних міжнародних змаганнях.

Література

1. Абрамов С.А. Загальна фізична підготовка студентів у волейболі / С.А. Абрамов, М.І. Кузьміна // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер.: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – 2013. – Вип. 112 (4). – С. 9-12.
2. Вольчинський А. Особливості тренування студентів-волейболістів із різною фізичною підготовкою / А. Вольчинський, А. Ковальчук // Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання та спорт. – 2015. – Вип. 17. – С. 38-42.
3. Ковальчук А. Особливості тренувального процесу волейболістів різної кваліфікації / А. Ковальчук // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2013. – № 2 (22). – С. 129-132.
4. Організація і методика проведення занять з волейболу серед студентів ВНЗ: [методичні вказівки для самостійної роботи студентів ОКР «Бакалавр» всіх напрямків підготовки денної форми навчання] / Укл.: А.В. Рибницький, О.І. Мілаєв. – 2016, ТДАТУ. – 42 с.
5. Хавруняк І.В. Особливості навчально-тренувального процесу підготовки волейболістів у вищих навчальних закладах / І.В. Хавруняк // Молодий вчений. – 2015. – № 2 (17). – С. 511-514.
6. Alexandros L. The Existence of Home Advantage in Volleyball / L. Alexandros, K. Panagiotis, K. Miltiades // International Journal of Performance Analysis in Sport. – 2012. – Vol. 12 (2). – P. 272-281.
7. Patsiaouras A. The Relationship of Personality and Trait Anxiety between Male and Female Volleyball Players / A. Patsiaouras, M. Chatzidimitriou, K. Charitonidis, A. Giota, D. Kokaridas // Annals of Applied Sport Science. – 2017. – Vol. 5, № 3. – P. 39-47.
8. Raiola. Sports Skills in Youth Volleyball by Video Analysis Teaching Method Gaetano / Raiola, F. Parisi, N. Salvatore // Social and Behavioral Sciences. – 2014. – Vol. 117. – P. 436-441.
9. Silva M. Match Analysis in Volleyball: a Systematic Review / M. Silva, R. Marcelino, D. Lacerda, P.V. João // Montenegrin Journal of Sport Science and Medicine. – 2016. – Vol. 5 (1). – P. 35-46.
10. Śliwa M. Biomechanical Assessment of the Strength of Volleyball Players in Different Stages of the Training Macrocycle / M. Śliwa, T. Sacewicz // Polish Journal of Sport and Tourism. – 2016. – Vol. 22, issue 3. – P. 148-152.
DOI: 10.1515/pjst-2015-0022

Панкратов Н.С.

Национальный технический университет Украины
Киевский политехнический институт имени И.И. Сикорского

**ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПРИКЛАДНАЯ ФИЗИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА ФОРМИРОВАНИЕ
ПРОФЕССИОНАЛЬНО ВАЖНЫХ ДВИГАТЕЛЬНЫХ КАЧЕСТВ**

В статье рассматриваются особенности профессионально – прикладной физической подготовки при формировании профессионально важных двигательных качеств

Ключевые слова: профессиональная подготовка, физическое воспитание, двигательные навыки, подготовка специалистов.

Панкратов М.С. Професійно – прикладна фізична підготовка формування професійно важливих рухові якості. У статті розглядаються особливості професійно - прикладної фізичної підготовки при формуванні професійно важливих рухових якостей

Ключові слова: професійна підготовка, фізичне виховання, рухові навички, підготовка фахівців.

Pankratov N Professional and applied physical training of professionally important motor factors Purposeful formation of professionally important motor qualities of a specialist's personality in the process of professionally applied physical training is the formation of a model in advance designed with the help of appropriate methods of methods and means of influence specific for physical education.

The purposeful formation of the personality of a specialist in the process of PFP should be clearly justified by the program being of the character of "personality design". This means that in order to take on the formation of professionally important qualities, it is necessary to identify which qualities should be developed, from what level and to what level.

The greatest effect is achieved when the purposeful formation of qualities takes place taking into account the individual characteristics of the individual (return, health status, physical and mental fitness, physical and sports interests, etc. Such formation is carried out necessarily with the help of appropriate measures and methods of influence, forms of formation of personality. "These include exercises, training, education, training, professional opportunities for a physiological specialist systems, elementary physical and mental qualities develop through training, the essence of it is in the simple repetition of actions in which specific qualities of a personality are manifested and formed. The motor, sensory, volitional and mental skills that are necessary for the specialist appear under the influence of special exercises.

Key words: vocational training, physical education, motor skills, training of specialists.

Актуальность. Целенаправленное формирование профессионально важных двигательных качеств личности специалиста в процессе профессионально – прикладной физической подготовки (ППФП) – это формирование заблаговременно спроектированной моделью с помощью соответствующих методик приемов та средств влияния, специфических для физического воспитания.